



Alageyik Destanı

CEM KARACA & MOĞOLLAR

Ağıt ve öğüt
bir arada



Toroslar'da geçen bir öykünün türküleştirilmiş hâli... Sıradağların Antep-Maraş yöresine yakın bölümünde geçiyor –ki buraya halk arasında Gavur Dağları deniliyor. Yakın zamanda üzerinden yol geçen, arasına kanallar açılan bir coğrafya bu. Amansız... Bu yüzden pek insan gelmiyor, vahşi hayvanlar yöreyi barınak olarak kullanıyor. En azından bir dönem öyleymiş.

Hayvanlar olunca avcılar da ortamdan eksik kalmıyor. Türküde anlatılan, kafasını bir geyiğe takan, onu öldürmek uğruna helak olan bir avcı; adı Halil. Gavur Dağları'na gittiği zaman en az bir hafta kalıyor, yükünü yüklüyor, dönüyor. Bu gidişlerinde ardında endişeyle bekleyen iki insan bırakıyor: Anası ve nişanlısı... Endişeye mahal yok aslında, Halil yaman delikanlı: Attığını vuruyor, ıskalamıyor. Ancak anası her seferinde hep aynı öğüdü veriyor: “Yuva yıkanın yuvası olmaz oğul, gel vazgeç bu sevdadan...” Her seferinde öğüdüne eklediği bir şey var: “Yavrulu geyiklere dokunma, yavruların peşinden koşma.”

Geyik avı, yörede “tekinsiz” olarak biliniyor. Halil'in babası da bir geyiğin peşinden koşmuş, gidiş o gidiş... Halil'in ki biraz da bunun intikamı belki de... Attığını vuruyor dedim ya, bir seferinde sert kayaya tosluyor ve bir alageyik onu uğraştırıyor. Ne zaman ava gitse karşısına çıkıyor, peşinden koşturuyor ama tam vuracağı anda sırta kadem basıyor. Halil'in gözü artık ondan başkasını görmüyor. Ne anası ne de nişanlısı Zeynep... Varsa yoksa alageyik! Basireti o kadar bağlanmış ki ona rastladığı günlerde tek kurşun atmadığı söyleniyor. İş inada binince, Halil, en olmayacak günde yine geyiğin peşine takılıyor: Kendi düşündünde! Oysa Zeynep'e bir söz vermiş: “Düğünden sonra geyik avını bırakacağım...”

Olayın gelişimi şöyle: Halil, düğünden önceki bir zaman yine alageyikle karşılaşır. Bu kez yanında yavrusu vardır. Hınçlı ya, çeker vurur yavruyu, köye getirir. Anası şiddetle karşı çıkar, yalvarır yakarır ve Halil'i avdan vazgeçirir. Köylüler, Halil'in bu avdan sonra bir daha tüfeğini eline almadığını söylüyor ama bu da bir yere kadar... Düğün günü, alageyik çıkıverir ortaya. Tam Halil gerdeğe girmişken, Zeynep'ine kavuşacakken... Halil sesi duyar, dellendir. Sesin peşine düşer. Ses onu Gavur Dağları'na çeker. Tam sesi kaybettim derken

bir kayanın üzerinde bütün heybetiyle alageyiği görür. Nişan alır ama tetiğe basamadan geyik kaybolur ve bir başka kayanın üzerinde belirir. Halil bir kere daha nişan alır ama nafi! Olay birkaç kere daha tekrarlanır, en sonunda üç yanı uçurum olan bir kayanın üzerinde alageyiği kısıtır. Siper alır, tetiğe asılır. Alageyik yığılır. Halil sevinçle kayaya koşar ama yanına yaklaştığı anda alageyik canlanır, Halil'e bir çifte yapıştırır, seke seke kayadan aşağı koşar. Halil dengesini bulamaz, uçuruma düşer.

Türkü, Zeynep'e kavuşacağı gün alageyik sevdasıyla canından olan Halil'in acıklı hikâyesini anlatıyor. Avcının dönmediğini gören Zeynep, akrabaları ve arkadaşlarıyla onun peşine düşer, nişanlısını uçurumun dibinde yatar görünce düşünmeden atar kendini aşağı... Arkadaşları, Zeynep kendini attığında bir inilti duyulduğunu söyler –ki bu inilti, rüzgârlı havalarda hâlâ o kayanın dibindeki uçurumdan gelir. Hikâyenin bir de devamı var: Her yıl, uçurumun dibinde yatan iki sevgilinin mezarı üstünde biri kırmızı biri mavi iki çiçek belirlir. Çiçekler boy atmaya, birbirlerine uzanmaya başladığında bir geyik gelir ve çiçekleri birbirine kavuşmadan onları yer.

Alageyik Destanı, (zaman zaman *Geyik Avı* adıyla) bugüne dek pek çok isim tarafından seslendirildi. Süreyya Duru, 1969 yılında, başrollerini Cüneyt Arkın ve Mine Mutlu'nun paylaştığı *Alageyik*'te türküye de can veren hikâyeyi anlattı. On yıl önce aynı adla çekilmiş bir başka film, Atıf Yılmaz imzalı. Başrollerindeki oyuncular, Yılmaz Güney ve Pervin Par.

Türkünün Moğollar'la da yakın alakası var: Çalmayı/söylemeyi/düzenlemeyi en sevdikleri türkülerden. 1972 yılında bir 45'lik plakta söylemişlerdi, sonraki albümlerinde farklı düzenlemelerle defalarca yerini aldı. Taner Öngür, bu ısrara şaka yollu, *“Moğolların geyik muhabbeti”* der. Enteresan düzenlemelerden biri, 2016 yılında yayımlanan *2.2.1973 Ankara* başlıklı albümde... İzzet Öz arşivindeki kayıtlardan derlenen albüm, o tarihte verilmiş bir konserin kaydı. Cem Karaca, *“Şimdi size sunacağımız parçaya ben Cem Karaca olarak akrabalık bağları açısından özel bir ilgi ve de sevgi duymaktayım. Evet, parçamızın adı, 'Alageyik'. Bilmem anlatabildim mi? Ben karaca, o da alageyik, kendisi uzaktan yeğenim olur biraz...”* diyerek parçayı sunuyor ve ortasında hikâyesini anlatıyor. Anlattığım hikâyeyle denk gelen tarafı çok ama onun ağzından *Alageyik* hikâyesini dinlemek muazzam: *“Bundan çağlar önceydi. Toros yaylalarının yüksek dağ köylerinde kişiler, akıllı, uslu ve mutlu sürdürürlerdi geleneksel yaşantılarını. Öykümüze konu olan genç de bu mutlu kişilerden biriydi. Ve tüm yaşlıları gibi terler terlemez bıyıkları, atına atladığı gibi geyik avına giderdi. Bu avlar çok kere günler, günler boyu sürer ve onu sütüyle besleyip beşiklerde beleyen anası; bakarken gözünden kıskanarak, sakınarak bakan sevdalı, yaşlı gözlerle beklerlerdi dönüşünü. 'Gel etme, gel vazgeç şu geyik avından, bunun sonu hayretmez' derlerse de dinletemezlerdi ki. Önceleri onlar dinler sanırdı yiğidini. Hele oturup çamdan bardaklar oyarken görünce onu... Bardaklar da bardaktı hani. Belli ki Toros'un tüm güzellikleri nakış olmuş üstüne, kızığankız bardaklar oyardı, ince belli... Ama birden durulur,*

günlerden birinde ve sanki çağırırımış gibi Toros'un tüm geyikleri birlik olmuşçasına onu, kopar giderdi ansızın... Ve kambur felek etti sonunda edeceğini. Güzel bir alageyiğin peşinde soluk soluğa sıçrarken koyaklardan yukarı, daha yukarı, daha yukarı... Devrisi günü taş dibinde yatar buldular onu, kanlı, upuzun... Gün o gündür bu öykü kulaktan kulağa, kuşaktan kuşağa, Toros yaylalarının kekik otlarının dağ çiçeklerinin kokusuna karışarak bize kadar vardı. Bizden sonra da varacak herhal bizden sonrakilere. Ve soruldukta nedir deyu, ol hikayat, ol kara sevda, ol destan... Dememiz 'Alageyik Destanı'dır yarenler..."